

Richter Pál

Fata canticorum — Eucharistiae

A 82 éves Ullmann Péter Ágoston
O. Praem. atyának ajánlom

Richter Pál (Leányfalu/Budapest) muzikológus,
népzene kutató, az ELKH Bölcsészettudományi
Kutatóközpont Zenetudományi Intézetének igaz-
gatója, a LFZE egyetemi tanára.

Ugyan a népének műfajára a Rajeczky Benjamin vezetésével megindult dallamtörténeti kutatások csak az 1960-as évektől irányították rá hangsúlyosan a népzene kutatók és a zenetörténészek figyelmét, jól ismert, hogy Kodály Zoltán már az 1937-ben megjelent *A magyar népzene* című tanulmányában behatóan foglalkozott a vallásos zenei anyaggal is. A VII., *Műzene nyomai* fejezetben külön részt szentelt az egyházi zenén belül a népénekeknek. Itt hívta fel először a figyelmet arra, hogy

A nép tudatában „világi” és „istenes”, vagy „nóta” és „ének” —ahogy szorosabban nevezik az egyházi éneket— szinte oly vegyesen van jelen, mint régi kéziratos versgyűjteményeink legtöbbjében. [...] De nemcsak nálunk: mindenütt sokszorosan összebogozódott az egyházi népének a világgal. Dallama akárhányszor világi eredetű.¹

Kodály több dallam esetében is rámutatott arra, hogy egymás mellett párhuzamosan világi és egyházi szöveggel is használják. Nem is beszélve egy-egy dallam esetében a többféle egyházi, vallásos szöveg meglétéről. Kodály két olyan példát is bemutatott tanulmányában, amelyeket ma leginkább az Oltáriszentségről szóló szövegekkel ismerünk, és a mai templomi gyakorlatban áldozás alatt szokták énekelni őket. Stílusjegyeikben viszont mindketten világi dallamokhoz is kapcsolódnak, s különböző vallásos szövegalkalmazásaik révén széleskörű használatukkal mélyen gyökereznek a néphagyományban.

Az első az *Üdvözlégy, Krisztusnak drága szent teste* kezdetű ének, amelynek az Oltáriszentségről szóló szövegét csak a XVIII. században jegyezték fel, a dallam közeli variánsát pedig a XVII. század végéről, Náray *Lyra coelestis*-éből dokumentálhatjuk, igaz, ott Szent Pétert dicsőítő szöveggel.² A *Szent vagy, Uram!* énekeskönyvben közölt és a Kodály-tanulmányban is hivatkozott dallamalak

¹ KODÁLY Zoltán: *A magyar népzene*. [Vargyas Lajos *Példatár*-ával.] Zeneműkiadó Vállalat, Budapest 1969. 64. A történeti és műzenei adatok összehasonlító vizsgálatának fontosságára néhány évvel korábban világított rá: „A magyar zenetörténeti munka előfeltétele és legfontosabb segédtudománya a zenei néprajz. Zenetörténeti adatokra az élet színét és melegét csak néprajzi tudás és tapasztalat hozza. (Úő: „Néprajz és zenetörténet” (1933), in *Visszatekintés. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok II.* (sajtó alá rendezte. Bónis Ferenc). Zeneműkiadó Vállalat, Budapest 1982. 233.)

² PAPP Géza: *A XVII. század énekelt dallamai*. Akadémiai Kiadó, Budapest 1970. 108. sz. (Régi magyar dallamok tára II. A továbbiakban RMDT II.)

a XX. század elejéről való, Kersch Ferenc *Sursum corda* kántorkönyvéből.³ Ugyanakkor a dallam által képviselt típuskör, dallamcsalád rendkívül gazdag a néphagyományban, beleértve a vallásos tartalmú adatokat is. (1. kotta)

Üd - vöz légy Krisz - tus - nak drá - ga szent tes - te,
A'l - dott légy Jé - zus - nak pi - ros szent vé - re.
Ó mely a'l - dott vagy, Ol - ta - ri - szent - ség,
An - gya - li drá - ga ven - dég - ség.

1. kotta. MTA–BTK Zenetudományi Intézet Népzenei Gyűjtemény (ZTI_AP7280h)

Az *Éneklő Egyház*-ba (237. szám alatt) be is vették a dallam legrégebbinek tűnő, az erdélyi néphagyományban fennmaradt, szabadon litániázó változatát. A dallamcsalád világi használatú rétege, a balladák (*Csillagom révészem*) s a Rákóczi-nóta, valamint a Kájoni kódexben lejegyzett hangszeres tánc (*Chorea*) jóval szerzőgazóbb képet mutat az egységes népénekanyagnál.⁴ Kodály és Szabolcsi

³ *Sursum corda! Föl a szövekkell! Kath. Kántorkönyv. Népének s a legszükségesebb chorálok gyűjteménye.* Orgonakíséret-, elő- s utójátékkal ellátta KERSCH Ferencz. Budapest 1902. A dallam későbbi énekeskönyvekben: *Szent vagy Uram!* (a továbbiakban SZVU) 134, *Éneklő Egyház* (a továbbiakban ÉE). *Római Katolikus Népénektár — liturgikus énekekkel és imádságokkal.* Szent István Társulat, Budapest 1984 (javított kiadás). 162; DOBSZAY László: *A magyar népének I.* Veszprémi Egyetem, Veszprém [1995]. 136–137. (429. sz.); néphagyományban élő változatai: SZENDREI Janka—DOBSZAY László—RAJECZKY Benjamin: *XVI–XVII. századi dallamaink a népi emlékezetben I–II.* Akadémiai Kiadó, Budapest 1979 (a továbbiakban Sz—D—R), I: 146–149, II: 70–71.

⁴ Típuszáma az MTA–BTK Zenetudományi Intézet (a továbbiakban: ZTI) Népzenei Gyűjteményében: 11.047.0/1a. *Codex Caioni saeculi XVII (facsimile, transcriptiones) 1–2.* Szerk.: Saviana DIAMANDI, PAPP Ágnes. București 1993, Zenetudományi Intézet, Budapest 1994 = Musicalia Danubiana 14/a, b, no. 189.

„A „Rákóczi” névvel az ismert dalon és közeli variánstípusain túl egy vele szoros kapcsolatban álló, jellegzetes, népzenei gyökerű, de műzenei alakítás nyomait is viselő tágabb dallamkört jelzünk. Az idetartozó típusok fríg jellegűek, csupán a tömb perifériáján mutatható ki átjátszás a pentatóniába. A forma ugyanis tonálisan is két részre bontja a darabokat: az első részben az esz-c-g tengely a meghatározó; a második felében jelentős szerephez jut (s pentaton színezetet adhat) a b (vagy f,-b) főhang; ez a 3-4. sorra, esetleg az egész dalra hatással lehet.

Formailag leggyakoribb az A A b b c szkéma, mely a következő zenei tartalommal jelentkezik: az első sor elég nagyambitusú dallamos mozgással a c-esz tengelyre támaszkodik; onnan a köz-

kutatásai óta ismerjük a dallam rokonságát a magyaron kívül morva, lengyel, szlovák, horvát énekelt és hangszeres dallamokkal.⁵ A dallam eredetét eddig még nem sikerült tisztázni.

Kodály tanulmányában a másik oltáriszentségi ének leginkább az *Áldjad ember e nagy jódat* szöveggel ismert, bár több szövegalkalmazással találkozunk mind a *Szent vagy, Uram!*, mind az *Éneklő Egyház* énekeskönyvekben, a történeti források pedig gyakran utalnak „ad notam” jelzéssel (*Üdvözlégy mennyei bányá*) a dallamra.⁶ (2. kotta) Első előfordulása a Szegedi Lénárd-féle, Sámbar Mátyás⁷ szerkesztette 1674-es *Cantus Catholici*-ben, az Oltáriszentséghez kapcsolódó használat mellett Mária-énekként és további szövegekkel is.⁸ Kodály a *Mihelyt, mihelyt férjhez mentem* népballadát társította a dallamhoz (3. kotta), de a későbbi kutatások e kapcsolatot nem erősítették meg:⁹ a Bartók által gyűjtött gyergyói balladát más típusba sorolták, és a Kodály által felvetett párhuzamot inkább a stílus, semmint a típus azonosságaként értelmezték.¹⁰ A dallam jellegzetessége a megismételt első sor végén a lelépő kisterces „hívómotívum”. Az 1674-es *Cantus Catholici*-ben a dallam háromsoros, melyet a népi gyűjtések egyes adatai is megerősítenek. Négyesorossá a záró harmadik sor megismétlésével vált, és idővel a harmadik sor zárata módosult 2-re vagy 3-ra. Miután a második sor az első ismétlése, így Dobszay a dallam ősképeinek egy hívósorra és refrénsorra redukált alakot feltételezett egy esetleges solo–tutti litániázó megszólaltatással.¹¹

---

bezárt d hangra érkezik, vagy az azzal összehangzó g-re ereszkedik (ritkán: c-n marad). A második sor ezt megismétli. A harmadik sor aprája-jellegű, vagy talán abból stilizált osztott sor, mely általában a b központ körül forog (azt gyakran alulról, f,-ről éri el); a negyedik sor c-ről g-re ereszkedő, általában rövid fríg motívum.” (DOBSZAY László—SZENDREI Janka: *Magyar Népzene Tára – sorozatterv*. [Gépirat, 55 oldal.] MTA Zenetudományi Intézet, Budapest 1978. 31)

⁵ KODÁLY: *A magyar népzene* (ld. 1. jz.) 101. (86. végjegyzet); SZABOLCSI Bence: „A XVII. század magyar világi dallamai”, in *A magyar zene évszázadai*. Zeneműkiadó Vállalat, Budapest 1959. I: 309–310.

⁶ SZVU 109, ÉE 165, típuszáma az MTA–BTK ZTI Népzenei Gyűjteményben 18.541.0/0, SZENDREI Janka—DOBSZAY László: *A magyar népdaltípusok katalógusa*. MTA ZTI, Budapest 1988 (a továbbiakban MNdTK), 712–714. (IV/230), Sz–D–R I: 114–115, II: 54. DOBSZAY László: *A magyar népének I.* (ld. 3. jz.) 124. (403. sz.)

⁷ PAPP Ágnes: „Ki volt az 1674-es kassai Cantus Catholici szerkesztője?”, in Szalay Olga (szerk.): *Tükröződések. Ünnepi tanulmánykötet Domokos Mária népzenekutató-zenetörténész tiszteletére*. L’Harmattan Kiadó—Könyvpont, Budapest 2012. 515–533.

⁸ RMDT II. 24a. sz. (441. o.)

⁹ KODÁLY: *A magyar népzene* (ld. 1. jz.) 66, 101. (88. végjegyzet!)

¹⁰ Típuszáma az MTA–BTK ZTI Népzenei Gyűjteményben: 18.492.0/0, közreadva: MNdTK IV/72.

¹¹ DOBSZAY: *A magyar népének* (ld. 3. jz.) 124. (403. sz.)

Áld - jad, em - ber, e nagy jó - dat,
ke - nyér - szín - ben Meg - vál - tó - dat!
Itt je - len van szent tes - té - vel é - des Jé - zus,
je - len vagy on szent vé - ré - vel áldott Jé - zus.

2. kotta. Éneklő Egyház, 165. sz. ének

Muz. F. 1028 c), IV. Tekerőpatak (Csik), 1907; B.

192. Parlando, $\text{♩} = 60$. $\text{♩} = 84$.

1. Mihelyt, mihelyt férhez men - tem, Mingyár bú - sul - ni kez - det - tem;
Én u - ra - mat nem sze - ret - tem, Egy ko - mámmal meg - ű - let - tem.

3. kotta. Bartók: *A magyar népdal*. Budapest 1924. 52.

Kodály által nem említett harmadik példánk —általában gyászszertartásokon szokott elhangozni— a Jézusról szóló, *Jézusomnak szívén megnyugodni jó* kezdetű ének, amelyet mind a *Szent vagy, Uram!* (154. szám), mind az *Éneklő Egyház* (132. szám) énekeskönyvek tartalmazzák. (4. kotta) *A magyar népének* című könyvében Dobszay László kora barokk dallamként jellemzi, röviden ismerteti a magyar vonatkozásokat az RMDT II alapján (Papp Géza 233. számú tételként mutatja be a dallamot), és megemlíti a dallamnak Samuel Scheidt-féle feldolgozását, ennek következtében pedig szól a valószínűsíthető világi előzményről.¹² Eszerint magyar területen latin nyelvű szöveggel (*Cor tibi Jesu offero*) megtaláljuk már az 1651-es *Cantus Catholici*-ben (a továbbiakban CC 1651) (1. kép),¹³ és onnantól kezdve rendre a további énekeskönyvekben.¹⁴ Magyar fordításával (*Vedd jó néven én szívemet*) is több forrás hozta (Deák-Szentes, *Magyar Cationale*, Kájoni: *Cationale Catholicum* stb.).¹⁵ Bozóki énekeskönyvében (1797) *Mint az Noé bárkájából* kezdettel találjuk.¹⁶ Ezekon kívül latin szö-

¹² DOBSZAY: *A magyar népének* (ld. 3. jz.) 153. (474. sz.)

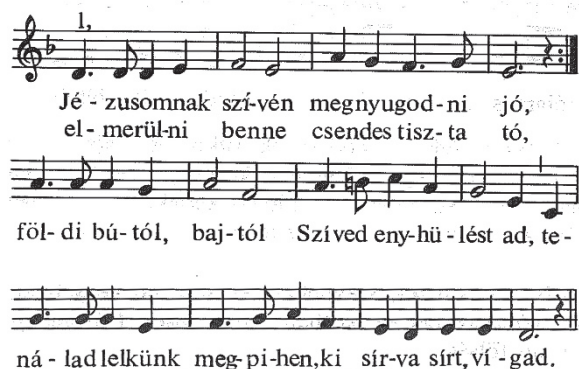
¹³ Országos Széchényi Könyvtár, Régi Nyomtatványok Tára, RMK I. 856. 37.

¹⁴ RMDT II. 233. sz. dallam és jegyzete (602–603. o.).

¹⁵ KÓVÁRI Réka: *A Deák-Szentes kézirat: The Deák-Szentes Manuscript*. Fontes Historici Ordinis Fratrum Minorum in Hungaria (Magyar ferences források) 6. Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, Budapest 2013. 140. (38. sz. dallam és jegyzete)

¹⁶ BOZÓKY Mihály: *Katolikus kar-béli kótás énekes könyv*. Gottlieb Antal, Vác 1797. 200.

veggel lejegyezték egy XVIII. század eleji németújvári ferences forrásba (1/11) is.¹⁷ Papp Géza még további szövegváltozatokat is ismertet a XVII–XVIII. századi forrásokból, azaz az éneknek igen gazdag és folyamatos használatát dokumentálja a XVII. század első felétől. Erre utal megjegyzése is: „A dallamhoz kapcsolódó latin szövegek korai fordításainak sokfélesége arra enged következtetni, hogy nálunk már a CC megjelenése előtt ismert volt.”¹⁸

Jé - zusomnak szí-vén megnyugod-ni jó,
el - merül-ni benne csendes tisz-ta tó,
föl- di bú-tól, baj-tól Szíved eny-hü - lést ad, te -
ná - lad lelkünk meg-pi-hen,ki sír-va sírt, ví - gad.

4. kotta. Éneklő Egyház, 132. sz. ének

Hozzátehetjük, hogy az éneket a szövegeknek megfelelően többféle funkcióban használták, karácsonyi (*Cor tibi Jesu offero — Vedd jó néven én szívemet*), az Eucharisztiairól szólóként a CC összes kiadásában (1651, 1675, 1703) és Kájoni Cationáléjában *Quo me Deus amore* latin és *Engemet miért szeretgetsz* magyar szöveggel,¹⁹ és a XIX. század végétől Mária-énekként (*Óh, Mártírok királynéja*) is. Egy 1633-ban Münchenben kiadott énekeskönyvben Xavéri Szent Ferencről, a XVI. század egyik legjelentősebb jezsuita misszionáriusáról szóló szöveget illesztettek alá *Heiliger Franzisce liecht der Heidenschafft* szövegkezdettel.²⁰ Prágában 1655-ben a kis Jézust köszöntő karácsonyi énekként használták (*Gegrüsset seystu Jesulein* szöveggel).²¹

¹⁷ A dallamváltozatok előfordulását lásd RICHTER Pál: *Der Melodiebestand des Franziskanerordens im Karpatenbecken im 17. Jh. (A ferences rend dallamkészlete a 17. században a Kárpát-medencében)*. Fontes Historici Ordinis Fratrum Minorum in Hungaria (Magyar ferences források) 4. Magyarok Nagyszonya Ferences Rendtartomány. Budapest 2007. 467–468. A II/771. sz. dallam és jegyzete.

¹⁸ RMDT II. 602.

¹⁹ *Cantionale Catholicum*, kiad. KÁJONI János (Csíksomlyó 1676) 346. Modern kiadásban: DOMOKOS Pál Péter: „... édes Hazámnak akartam szolgálni...” Szent István Társulat, Budapest 1979. 650–652. (404–405. sz.) A szöveg kritikai kiadása: *Katolikus egyházi énekek (1660-as, 1670-es évek)*. Kiad. STOLL Béla, jegyz. HOLL Béla. Régi Magyar Költők Tára. XVII. század 15/A–B. Akadémiai Kiadó—Argumentum Kiadó, Budapest 1992. 307. sz.

²⁰ Wilhelm BÄUMKER: *Das katholische deutsche Kirchenlied in seinen Singweisen I–IV*. Freiburg in Breisgau 1883–1891. II, 184, no. 150.

²¹ Uo. I, 397. o. és no. 139.

1. kép. A Cor tibi Jesu offero ének az 1651-es Cantus Catholici-ben.

A Dobszay által említett Samuel Scheidt-féle hangszeres feldolgozás címe *Cantilena Anglica Fortunae*, amely továbbvezet minket a dallam eredete utáni nyomozásban.²² Ha hasonló elnevezésű darabokat keresünk, akkor a XVII. század elejéről Jan Pieterszoon Sweelinck *Engelsche fortuyn* címmel megjelent darabját említhetjük Németalföldről.²³ Azaz a nyomok továbbra is Angliába vezetnek. *Fortune* címmel William Byrd kompozíciójaként a *Fitzwilliam Virginal Book*-ban találjuk meg dallamunkat (5. kotta),²⁴ valamint további feldolgozásait más kortárs kéziratokban (William Ballet's Lute Book, William Forster's Virginal Book), valamint John Dowlandtól és Thomas Tomkinstól.²⁵

²² A darab jegyzékszám a Scheidt-műjegyzékben: Klaus Peter KOCH: *Samuel-Scheidt-Werke-Verzeichnis* (SSWV). Wiesbaden 2000. no. 134.

²³ A darab jegyzékszám a Sweelinck-műjegyzékben: *Sweelinck-Compendium: Catalogue of Works, Documents, Bibliography*, edited by Pieter DIRKSEN, in preparation. Amsterdam (= *Opera omnia* Vol. 9). SwWV 320. A billentyűs művekről lásd: Rudolf RASCH: „The Canon of Sweelinck's Keyboard Music”, *Tijdschrift van de Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis* LXVIII (2018) 37–69.

²⁴ *Fitzwilliam Virginal Book*, Vol. I. 254. (No. LXV), a teljes darab: 254–257.

²⁵ *William Ballet's Lute Book* (kézirat, 1590): digitalcollections.tcd.ie/home/index.php?DRIS_ID=MS408_001; *William Forster's Virginal Book* (kézirat, 1624): British Library, jelzete: R.M. 24. d. 3. John Dowland feldolgozása megjelent: *The Collected Lute Music of John Dowland*, ed. D. POULTON and B. LAM (London: 1974, 3/1981), No. 62; Thomas Tomkins feldolgozása (1654) megjelent: *Thomas Tomkins, Keyboard Music*, ed. S. D. TUTTLE, MB, v (1955, 2/1964), a kézirat első oldala megtekinthető: hoasm.org/IVM/TomkinsFortune.html.

5. kotta. Fortune. William Byrd kompozíciója a Fitzwilliam Virginal Book-ban.

A XVI. századi Angliában két műfaj volt, amely az alsóbb társadalmi rétegek szórakoztatását szolgálta, és amelyben a felhangzó, használandó dallamokra a legnépszerűbb szövegváltozatokkal utaltak. Az egyik műfaj a szigetországon kívül Németalföldön, valamint német nyelvterületen és Skandináviában is elterjedt, igen népszerű szórakoztató színpadi játék, a jigg volt. A másik műfaj a korban szintén nagy népszerűségnek örvendő ballada, ezt egyoldalas nyomtatványokban terjesztették (*broadside balladry*), és mindössze 1 pennyért árulták. A balladákat énekelve adták elő, ezért a használandó dallamokra vonatkozóan legalább utalás szerepelt a ponyvanyomtatványokon, de néha kotta is. A XVI. század utolsó harmadában a jigg bizonyíthatóan átkerült a kontinensre, és ott is hamar elterjedt. A korai kéziratot vagy nyomtatott jiggék többsége elveszett, az előadásokon használt dallamok is nehezen azonosíthatók, és a nyomtatásban fennmaradtak is általában romlott változatok. Ugyanakkor a kutatások szerint például Thomas Morley a consort-iskoláját (1599) jigg-társulatoknak írta, és további kéziratokról is feltételezik ugyanezt. A darabok Morley tankönyvében

és más kéziratokban is hordozható hangszerekre íródtak, olyanokra, amelyeket a jigg-társulatok is használtak, és a dallamok más leírások alapján is jól azonosíthatóan a jigg-repertoár részét képezték (pl.: *Go from my window, Fortune my foe, Walsingham, Rowland, The Spanish Pavan, Sellengers Round, The Hunt is Up, Watkins Ale, Tarleton's Willy, Kemp's Jigg*). Az 1590–1630 közti időszak vizsgálata azt mutatja, hogy az amatőr és félprofesszionális hangszerjátékosok a teljes Észak- és Észak-Nyugat-Európában ugyanazokat a dallamokat játszották, ugyanazt a repertoárt használták, és ebben nagy szerepe volt a jiggnek, amely a különböző népek között közvetítette és elterjesztette a dallamokat.

A jigg-repertoár dallamai: *Go from my window, Fortune my foe, Walsingham, Rowland, The Spanish Pavan, Sellengers Round, The Hunt is Up, Watkins Ale, Tarleton's Willy, Kemp's Jigg*

A másik műfaj talán még szélesebb rétegekhez jutott el, és időben a XVI. század elejétől egészen a XX. század közepéig élt, legalábbis Angliában és Amerikában, az Egyesült Államokban. Balladákat, balladaszerű költeményeket terjesztettek olcsó papírra nyomtatva egyetlen oldalon. A szöveg mellett gyakran még fametszet is díszítette a kiadványt. A megfelelő dallamra, a kor egyik ismert énekére, amelyre illeszthető volt a szöveg, legtöbbször a *To the tune of* felirat utalt, kotta csak ritkán volt rajtuk. Az irodalomtörténet összesen mintegy 8–9000 angol balladáról tud a XVI–XVII. századból, amelyekhez nagyjából 1000 dallamot társítottak hozzávetőleg 2000 különböző énekcímmel (pl.: *Greensleeves, Chevy Chase, Fortune my foe, In Peascod Time, Walsingham*). Több címmel idézték a kétségkívül legnépszerűbb dallamot is, amelyre a szövegek mintegy tizenöt százalékát énekelték. Ez a dallam a népszerű jigg-énekek között már említett *Fortune my foe* volt (magyarul: *Szerencse az ellenségem*).

Broadside ballad-dallamok: *Greensleeves, Chevy Chase, Fortune my foe, In Peascod Time, Walsingham*

Bár népszerűségének csúcsát és a kontinensen való széleskörű elterjedését a XVII. századra teszik, dallamunk rendkívüliségét a XVI. századi Angliában jól mutatja, hogy a *Greensleeves* mellett a *Fortune my foe*-ra is utal Shakespeare a *The Merry Wives of Windsor* (A windsori víg nők) vígjátékában, a III. felvonás 3. színében. Falstaff udvarolva Fordnénak mondja: „Az Úr nevére, áruló vagy, ha ezt mondod: tökéletes udvarhölgy válnék belőled; és ezek az izmos lábak milyen délcegen lépkednének a félkör alakú abroncsruhában. Látom, mi volnál, ha a Szerencse nem lett volna ellenséged, hiszen a Természet barátod, és nem tudod elrejtteni.”²⁶

²⁶ Devecseri Gábor fordítása. Az eredeti szöveg: „Thou art a tyrant to say so. Thou wouldst make an absolute courtier, and the firm fixture of thy foot would give an excellent motion to thy gait in a semicircled farthingale. I see what thou wert, if *Fortune thy foe* were not, Nature thy friend. Come, thou canst not hide it.” (Az angol eredeti forrása: gutenberg.org/files/23044/23044-h/23044-h.htm#sceneIII_3)

ABSTRACT

Fata canticorum — Eucharistiae

The history of the folk hymns used by the different Hungarian Christian congregations usually goes back to several centuries. Zoltán Kodály already indicated the strong connection of this repertoire with folk music, and established the relationship between Hungarian music history and folk music quite early in 1933. Thanks to Kodály's guidance, Hungarian researchers in the course of their comparisons considered the material of the entire living and written tradition, including orally transmitted, monophonic church music, hymns, as well. Hungarian hymnology also focused on the history and the peregrination of tunes through the centuries, countries, congregations, from secular to sacred use, and vice versa. Three examples of the study (two of them were already investigated by Kodály, too) reveal the very complex systems of relations and practices belonging to the hymns and folk hymns of Hungarian tradition.

külső lektor/external referee: Dr. Papp Ágnes / Ágnes Papp PhD, ELKH BTK Zenetudományi Intézet, Magyar Zenetörténeti Osztály/Eötvös Loránd Research Network, Research Centre for the Humanities, Institute for Musicology, Department for Hungarian Music History
belső (szerkesztőségi) lektor/internal referee: Dr. Déri Balázs / Balázs Déri PhD

Pál Richter (Hungarian: Richter Pál) was born in Budapest, graduated from the Liszt Ferenc University of Music as a musicologist in 1995, and obtained a PhD degree in 2004. His special field of research is 17th century music of Hungary, and he conducted his PhD research in the same subject. His other main fields of interest are Hungarian folk music, classical and 19th century music theory and multimedia in music education. Since 1990 he has been involved in the computerized cataloguing of the folk music collection of the Institute for Musicology and has also participated in ethnographic field research. From 2005 he was the head of Folk Music Archives, and recently has become the director of the Institute of Musicology, Research Centre for the Humanities HAS. He regularly delivers papers at conferences abroad, publishes articles and studies and teaches music theory and the study of musical forms at the Liszt Ferenc University of Music in Budapest. From 2007 till 2021 he directed the new folk music training, and is the founding head of the Folk Music Department. (richter.pal@abtk.hu)